

STRATEGISCH PROGRAMMA

SOCIALE STAD

de motor voor een inclusieve stad

MEEDOEN

RONDKOMEN

VOORUITKOMEN

2017-2020

Status	Definitief
Versie	22 februari 2017
Bestuurlijk opdrachtgevers	N. van der Zanden –van der Weijden (wethouder) M. de Leeuw-Jongejans (wethouder) J. van Bree (wethouder)
Ambtelijk opdrachtgever	Programmadirecteur Sociaal Domein
Opdrachtnemer	W. Teeuwen-Besseling (Programmamanager Sociale Stad)

Visie strategisch programma Sociale Stad

Inleiding:

Het meerjarig strategisch programma Sociale Stad is een impulsprogramma binnen het brede sociale domein van de gemeente Helmond. Doelstelling binnen het brede sociale domein is niet alleen het versterken van de sociaaleconomische basis, maar ook verbetering hiervan, door sociale stijging te realiseren. Het gaat hierbij niet alleen om de inwoners, maar ook om de wijken en de stad. We gaan dit niet alleen doen, wij doen dit met onze inwoners en partners. Onze ambitie is dat alle inwoners kunnen meedoen, rondkomen en vooruit komen en zich daardoor verbonden voelen aan onze stad.

Als de sociale basis van de stad stevig is, dan:

- neemt de veiligheid toe (minder daders, betere leefbaarheid voor inwoners);
- binden we meer mensen (jongeren, hoger opgeleiden) aan Helmond;
- zijn meer mensen aan het werk of hebben ze zinvolle activiteiten te doen als vrijwilliger, of in het kader van zingeving en structuur;
- ontstaat er ruimte voor ontwikkeling (ABS, Food Tech);
- heeft dat een positieve invloed op de uitstraling en invulling van ons centrum.
- verbetert het imago van Helmond

Het strategisch programma sociale stad geeft dus een extra impuls aan de doelstelling van sociale stijging. Dat doen we via de volgende pijlers:

- de transformatie van Wmo en jeugdzorg
- de doorontwikkeling van het Stadslab
- de doorontwikkeling van het Stadsleerbedrijf
- de impuls werkgelegenheid
- de adaptieve agenda onderwijs- en arbeidsmarktbeleid

Voor de sturing van het programma zijn de onderwerpen geclusterd in een aantal “leefgebieden”.

- Werk, opleiding, meedoen.
- Wonen, omgeving, veiligheid.
- Meest kwetsbare inwoners.
- Transformatie Wmo en jeugdzorg

Naast deze visie is er voor gekozen het programma vast te leggen in een presentatie. Deze bevat de structuur van het programma en de speerpunten, zoals ook zijn vastgelegd in de presentatie doorontwikkeling Wmo en Jeugdzorg en de programmabegroting 2017. Daarnaast is er een uitvoeringsagenda op projectniveau. Een levend document dat steeds de actuele stand van zaken weergeeft. De versiedatum is toegevoegd. In de concernplanning wordt vervolgens inzichtelijk gemaakt wanneer voorstellen van de uitvoeringsagenda naar het college worden gebracht ter besluitvorming.

Het PSS sluit nauw aan bij de andere strategische programma’s. Als het gaat over werk en opleiding bij het programma economie, voor wat betreft wonen en de omgeving bij de programma’s centrum en wonen en voor wat betreft gezondheid het programma duurzaam & gezond. Daarnaast zijn er thema’s die door alle programma’s heen lopen. De programmamanagers gezamenlijk staan er borg voor dat deze thema’s ook gezamenlijk worden opgepakt.

Sociale Stad versus Sociale Veerkracht

Het strategisch programma Sociale Stad sluit perfect aan bij het programma Sociale Veerkracht zoals in november 2016 vastgesteld door de Provincie Noord-Brabant. Sociale veerkracht wordt hierin gedefinieerd als:

Het vermogen van mensen en gemeenschappen om met veranderingen om te kunnen gaan en de toegang tot de externe hulpbronnen die ze daarbij hebben.

Het gaat hierbij om:

Persoonlijke hulpbronnen: de capaciteit van mensen (vaardigheden en competenties) en de motivatie om deze capaciteiten te gebruiken.

We hebben het dan over de zelfredzaamheid en vooruitstrevendheid van een inwoner. De mate waarin ze vertrouwen hebben in zichzelf, zijn of haar medemens, maar ook in de politiek en bestaande instituties (leger, overheid, pers, etc.).

Sociale hulpbronnen: mensen ontwikkelen zich verder door te participeren in sociale netwerken. Via die netwerken hebben ze namelijk toegang tot hulpbronnen die ze individueel niet kunnen bereiken.

Het gaat hierbij om de mate van samenredzaamheid van onze inwoners en de manier waarop en de mate waarin men participeert, sociaal, maatschappelijk en politiek.

Hulpbronnen omgeving: hebben als fysieke en tastbare structuur betrekking op de ruimtelijke verdeling van voorzieningen, mogelijkheden voor vervoer en de kwaliteit van de woonomgeving.

Het gaat hierbij om de mate van mobiliteit van onze inwoners omdat deze bepalend is voor de mogelijkheden om werk te vinden, een opleiding te volgen en sociale contacten te onderhouden. De nabijheid van voorzieningen en de aanwezigheid van ontmoetingsplaatsen, sociale ruimtes is bepalend voor de mate van sociale veerkracht. Bij voorzieningen kan er een onderscheid worden gemaakt in noodzakelijke (huisarts, apotheek, school, etc.), relevante (VO, ziekenhuis, KDV, etc.) en niet noodzakelijke extra voorzieningen (attractie, bioscoop, musea, etc.).

Helmond staat in de monitor Sociale Veerkracht in Brabant (PON/TELOS mei 2016) op nummer 1 uitgaande van de MDI (Multiple Deprivation Index). Deze index meet achterstanden op de volgende 7 gebieden: werk, inkomen, gezondheid, opleiding, huisvesting, veiligheid en woonomgeving. Hoe hoger de score, hoe meer achterstand. Helmond staat met 73,6 bovenaan. Zie hiervoor de volgende afbeelding. In de afbeelding eronder een infographic waaruit de onderbouwing van de score blijkt.

MDI

Top 10 gemeenten met de meeste achterstanden

		MDI		
1	Helmond	73,6		
2	Tilburg	72,4	werk	inkomen
3	Eindhoven	69,9		
4	Roosendaal	63,8		
5	Bergen op Zoom	63,4	gezondheid	opleiding
6	Den Bosch	63,2		
7	Breda	62,6		
8	Rucphen	61,0	huisvesting	veiligheid
9	Oss	58,4		
10	Cuijk	57,6		woonomgeving

Gebaseerd op MDI: Multiple Deprivation Index. Deze index meet achterstanden op 7 gebieden. Hoe hoger de score hoe meer achterstand!

Persoonlijke hulpbronnen

Vertrouwen

Sociaal	27,3%
Maatschappelijk	48,7%
Politiek	8,1%
Totaalscore	84,1

Actieradius

Niet-verplaatsters	18,4%
--------------------	-------

Sociale hulpbronnen

Participatie

Sociaal	48,0%
Maatschappelijk	48,6%
Politiek	34,5%
Totaalscore	131,1

Hulpbronnen omgeving

Voorzieningen

Noodzakelijke	31,7%
Relevant, maar niet perse nodig	38,1%
Extra, luxe	25,4%
Totaalscore	95,2

Mobiliteit

Werk	8,0 km
School	0,9 km
Winkelen	3,0 km
Recreatie/sport	5,7 km
Visite	7,8 km
Overig	4,9 km
Totaalscore	30,1 km

MDI Achterstanden

Inkomen	22,2%
Werk	12,4%
Gezondheid	12,4%
Opleiding	10,4%
Huisvesting	2,4%
Veiligheid	7,7%
Woonomgeving	5,9%
Totaalscore	73,6

Gemeente Helmond

Algemene doelstelling strategisch programma sociale stad:

Een lagere score op de MDI index in 2020.

Want:

Een welvarende gemeenschap met goed toegeruste burgers, die beschikken over een uitgebreid en kwalitatief hoogstaand en toegankelijk voorzieningenapparaat is beter in staat haar ontwikkeling ter hand te nemen dan een arme gemeenschap met grote maatschappelijk achterstanden. De sociale veerkracht, de sociale basis is dan sterk!

Leefgebied: Wmo en jeugdzorg – transformatieagenda

Onderdeel van de strategische agenda is de transformatie van de Wmo en Jeugdzorg. De komende 10 tot 15 jaar zal *de transformatie* in geheel Nederland plaatsvinden: het realiseren van de inhoudelijke veranderingen die nodig zijn om de zorg te kunnen leveren en deze van een hoge kwaliteit en betaalbaar te houden. De transformatie geeft ons de kans om het complexe sociaal domein te vereenvoudigen.

Het doel van de transformatie van het sociaal domein is om de eigen kracht en zelfredzaamheid van inwoners, het zelf-oplossend vermogen en de regie over het eigen leven weer te vergroten. Ook willen wij dat onze jongeren prettig, gezond en veilig opgroeien. Daar waar nodig bieden wij effectieve en resultaatgerichte ondersteuning. Met als uitgangspunten: integraal, dichtbij en op maat.

Het “Zweedse model” is een inspirerend voorbeeld voor de manier waarop de inwoner weer centraal kan komen te staan, gebaseerd op vertrouwen tussen de inwoner en de overheid. Dat vertrouwen is ook een belangrijke voorwaarde voor het verhogen van de sociale veerkracht. In het Zweedse systeem ontbreken de belangrijke “remmen” op zorgconsumptie zoals we dat in Nederland kennen. Er is geen onafhankelijke indicatiesteller met een poortwachtersrol en er zijn geen productieafspraken. Instellingen krijgen

betaald wat ze hebben geleverd. De inwoner kiest welke aanbieder hem gaat ondersteunen. Kwaliteitseisen worden er nauwelijks gesteld. De klant bepaalt de kwaliteit. Doordat de Zweden weten dat ze hoogwaardige zorg en ondersteuning krijgen als ze dat nodig hebben, dat is immers gewaarborgd door een betrouwbare overheid, doen zij er in de praktijk juist minder een beroep op. Het is dan immers niet nodig om “preventief” een indicatie op te halen voor als het later niet gaat. (Bij mantelzorgers kan in Nederland het idee ontstaan dat er geen professionele zorg beschikbaar is als de mantelzorger nu de zorg levert, maar dat straks niet kan en men daarom de zorg nu maar vast aanvraagt)

Als we willen dat onze burgers de ondersteuning krijgen die nodig is, moeten we – de overheid, maar ook de zorgaanbieders – dus andersom gaan denken. Niet vanuit de systeemwereld van regelingen, indicaties, maar vanuit de leefwereld van de mensen die de ondersteuning nodig hebben. We moeten uitgaan van de wens van onze inwoner over wat hij wil op het gebied van leven, wonen, werken, onderwijs en zorg. Mogelijk maken wat nodig is! Maar niet alleen de overheid en de zorgaanbieders moeten andersom gaan denken, ook de inwoner zelf moet leren omgaan met zelfindicatie, zelfregie, zelfredzaamheid en zelfmanagement. Door de inwoner hierbij te faciliteren betekent dit per definitie dat hij meedoet en vooruitkomt in een mate die hij zelf wil en betekent dit een sterkere sociale basis voor de inwoner zelf, zijn omgeving, de wijk en uiteindelijk voor de stad.

Doelstelling:

- **professionals in het sociale domein gaan ondersteuning aanbieden die aansluit bij de vraag van de inwoners, maken mogelijk wat nodig is.**
- **professionals werken 3-d: 1 gezin, 1 plan en 1 regisseur**
- **inwoners, voor zover zij hiertoe in staat zijn, pakken de regie over het eigen leven en maken zoveel mogelijk gebruik van informele zorg en voorliggende voorzieningen. Om dat zelf oplossende vermogen te ondersteunen, bieden wij onder andere digitale hulpmiddelen aan en zorgen wij voor voldoende aanbod aan voorliggende voorzieningen dicht bij onze inwoners.**
- **mensen met dementie en hun mantelzorgers worden zoveel mogelijk ondersteund bij het zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen en meedoen**

Lokale behoeften vragen om lokale oplossingen die gevonden moeten worden samen met onze inwoners en partners. Deze oplossingen kennen wij niet op

voorhand, innovatie laat zich immers niet in een spoorboekje vastleggen. Dat betekent dat we ruimte nodig hebben om met elkaar te leren en te experimenteren. Deze ruimte om te leren en te experimenteren is het Stadslab. Inwoners van de stad helpen andere inwoners hun goede ideeën om Helmond sociaal mooier en veerkrachtiger te maken, verder te brengen. Deze lerende en ontwerpende aanpak vinden wij ook weer terug in het programma Sociale Veerkracht.

Doelstelling:

- **we faciliteren onze inwoners bij het realiseren van innovatieve ideeën die bijdragen aan de doelstellingen van de transformatie in het sociaal domein. Op deze wijze wordt de transformatie van ons allemaal en sluiten we maximaal aan bij de vraag vanuit onze inwoners.**

Leefgebied: Werk, opleiding, meedoen

De beste manier om sociale stijging te realiseren is betaald werk verrichten. Wij gaan daarom investeren in de realisatie van nieuwe banen voor mensen die lager opgeleid zijn, daarnaast komt er een adaptieve agenda op het thema onderwijs- en arbeidsmarktbeleid, waarin we ruimte bieden aan onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven om te komen tot innovatieve onderwijsconcepten en de doorontwikkeling van “Helmond Stagestad” naar “Helmond Banenstad”. Ook vinden wij dat iedere inwoner die op dit moment is aangewezen op een uitkering, niet beschikt over een startkwalificatie of om andere reden niet actief is, het recht heeft om mee te doen en vooruit te komen. Wij faciliteren onze inwoners hierbij door middel van het Stadsleerbedrijf. Dit staat ook open voor studenten/scholieren/stagiaires.

Het Stadsleerbedrijf is gericht op het verhogen/ verbreden van de maatschappelijke participatie en persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers. Via de diversiteit aan de trajecten die ontwikkeld worden, kan er maatwerk geboden worden voor de persoonlijke ontwikkeling. Wederkerigheid is hierbij wel de inzet. Persoonlijke ontwikkeling en een verhoogde maatschappelijke participatie dragen bij aan het versterken van de eigen (sociale veer) kracht en daarmee aan een positievere beleving van het eigen leven (en gezondheid).

Doelstelling:

- **het aantal banen voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt neemt toe**
- **het aantal jongeren dat thuis zit en geen scholing volgt of werkt heeft neemt af**
- **de maatschappelijke deelname van mensen die niet kunnen werken neemt toe**
- **de aansluiting onderwijs- arbeidsmarkt wordt beter**

Leefgebied: Wonen, omgeving, veiligheid

Wonen in een geschikte woning en omgeving naar keuze met voldoende voorzieningen in de buurt en een sociaal netwerk waar je op terug kunt vallen verhoogt de zelf- en samenredzaamheid, zorgt voor welbevinden en werkt preventief op allerlei gebieden. Een geschikte woning gaat niet alleen om een woning die fysiek geschikt is, maar ook om een woning die qua kosten past bij het inkomen. In onze woonvisie wordt aandacht besteed aan de verschillende doelgroepen en hun behoeften. Ook de inzet van Domotica kan bijdragen aan het geschikt maken van de woning. Innovatieve woonvormen, zoals meergeneratiewonen, waarbij mensen in meer of mindere maten ruimte delen en activiteiten ondernemen, kunnen bijdragen aan de vorming van een sociaal netwerk. De woonomgeving kan verleiden tot bewegen, ontmoeten en zorgen voor een gevoel van veiligheid. Vanuit het programma Sociale Stad zal samen met de andere Programma's gewerkt worden aan een zo optimaal mogelijk aanbod van woningen, optimale inrichting van de woonomgeving en de sociale veerkracht van wijken en buurten.

We gaan een aantal wijken integraal aanpakken, te beginnen met de Annawijk, de Waart en de Leonardusbuurt. Dat betekent dat we willen investeren in een duurzame openbare ruimte. Ontmoeting willen faciliteren, innovatieve oplossingen willen toepassen en willen zorgen voor een gezonde leefomgeving. Met alle inwoners willen we in gesprek om na te gaan of ze ondersteuning nodig hebben op een bepaald gebied. Ook worden participatie- en jongerencoaches ingezet om inwoners die daar behoefte aan hebben te begeleiden. Veiligheid, gezondheid, cultuur, sport krijgen ook de aandacht die wenselijk is.

Samen met de Provincie gaan wij in deze 3 wijken een sociale veerkracht dialoog houden. De opbrengst hiervan is een overzicht van welke hulpbronnen

in de wijken onvoldoende aanwezig zijn. De mate van aanwezigheid van hulpbronnen is bepalend voor de mate van sociale veerkracht, de mate van zelf- en samenredzaamheid. Als de sociale veerkracht goed is, is de basis sterk en dat is een doelstelling van het strategisch programma. Het optimaliseren van de hulpbronnen is dan een opgave in het kader van onze strategische programma's. Niet alleen dat van de sociale stad, maar ook bijvoorbeeld die van het centrum en duurzaam en gezond. Na evaluatie van het proces wordt besloten of we de veerkrachtdialogen ook in de andere wijken van Helmond gaan houden.

Doelstelling:

- **optimaliseren van de hulpbronnen die nodig zijn om onze inwoners maximaal zelf- en samenredzaam te maken**
- **voldoende betaalbare huisvesting**
- **voldoende betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen**
- **de openbare ruimte wordt, daar waar het mogelijk is, zodanig ingericht dat hij verleidt tot gezond gedrag, bewegen en ontmoeten**

Leefgebied: Meest kwetsbare inwoners

Onze meest kwetsbare inwoners hebben extra aandacht nodig. Werk is de beste garantie op sociale stijging, maar voor sommigen is dit (nog) niet weggelegd. Ook deze inwoners hebben echter het recht om mee te doen, vooruit te komen en rond te komen, recht op sociale stijging. Wij zetten daarom extra in op armoedebestrijding, bestrijding van laaggeletterdheid.

Als we het hebben over onze meest kwetsbare inwoners hebben we het niet alleen over mensen die geconfronteerd worden met armoede, maar bijvoorbeeld ook over de groep personen met verward gedrag. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld. Met hierin aandacht voor zowel een preventieve aanpak vanuit het sociaal domein, als een crisisaanpak vanuit openbare orde en veiligheid. Daarnaast willen we zelfhulp en ervaringsdeskundigheid voor deze doelgroep stimuleren (en faciliteren), zodat ook zij meer eigen regie krijgen en hun eigen kracht kunnen inzetten om hun eigen herstelproces te bevorderen. Het afgelopen jaar is hier in meerdere steden, waaronder Helmond, op kleine schaal ervaring mee op gedaan en dit laat hoopvolle resultaten zien.

Doelstelling:

- **minder mensen leven in armoede**
- **minder mensen hebben schuldenproblematiek**
- **het aantal laaggeletterden neemt af**
- **mensen met verward gedrag worden maximaal ondersteund bij het zoveel mogelijk voeren van de regie over het eigen leven en het zoveel mogelijk meedoen.**

Randvoorwaardelijke thema's

Onder randvoorwaardelijke thema's worden onderwerpen verstaan zoals de centrale toegang, deregulering/groene golf, intensivering aanpak handhaving op rechtmatigheid, digitalisering van processen. Alle zaken die nodig zijn om de transformatie binnen het sociaal domein goed vorm te geven. Daardoor dragen deze thema's ook bij aan de doelstellingen van het PSS

Speciale aandacht is er voor het thema monitoring, verantwoording en sturing. Op dit moment vindt de verantwoording over zorg en ondersteuning binnen het sociaal domein vooral plaats via rapportages, zowel landelijk als lokaal. Op die manier wordt een beeld gepresenteerd op een hoog abstractieniveau. Dit zal maar weinig zeggen over hoe het nu echt gaat in het sociaal domein in de gemeenten. Wij willen samen met alle belanghebbenden leren, groeien en ontwikkelen en in het sociaal domein een beweging maken vanuit eenvoud en de bedoeling, met vallen en opstaan. Daardoor hopen wij ook dat het vertrouwen van onze inwoners in politiek en instituties stijgt en dat leidt uiteindelijk weer tot stijging van de sociale veerkracht.

Doelstelling:

- **de werkprocessen worden zo ingericht dat deze maximaal bijdragen aan de doelstelling van het sociaal domein**
- **inwoners krijgen meer vertrouwen in de politiek en instituties**

We denken aan gesprekken op wijkniveau, gesprekken van betrokkenen: professionals, inwoners met of zonder hulpvraag, met elkaar in gesprek over wat ze tegen komen, wat gaat goed, wat mist nog of gaat niet goed. Het gesprek is bedoeld om te leren en reflecteren. Daaromheen willen we het bestuur, raadsleden en mogelijk ook Tweede Kamerleden plaatsen die kunnen

luisteren en deelgenoot worden van het gesprek en dus van de beweging in het sociaal domein. Op die manier werken we samen aan een proces van leren in plaats van verantwoordden. Wij werken dit nader uit.

Naast de informatie die wij op gaan halen bij alle belanghebbenden in de stad is er ook een goed datasysteem nodig voor het sociaal domein. Met de gegevens die dit gaat opleveren kunnen wij beter sturen op de effecten en resultaten die wij willen bereiken bij de verschillende activiteiten en projecten, maar ook die van het PSS totaal. Wij gaan gebruik maken van de kennis en ervaring die derden al hebben opgedaan. Voor wat betreft de sociale veerkracht van onze stad gaan wij samen met de Provincie en het PON kijken of de monitor over 4 jaar herhaald kan worden om de effecten te meten.

Met de commissie Maatschappij gaan we een meer co-creërende vorm van overleg uitwerken, in plaats van te kiezen voor het houden van presentaties.